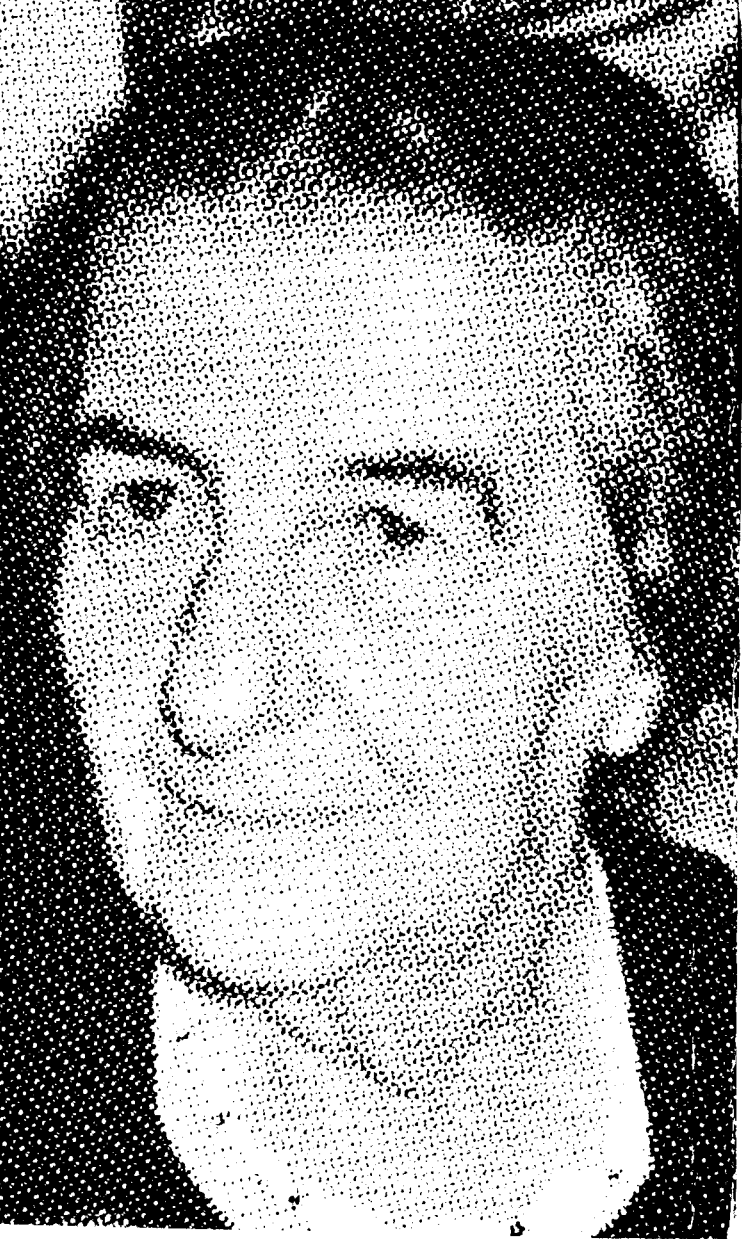

אברהם
בן
משה
הגדול

כלליות, שבהן הצביעו על-פי המצעים השונים. בעירנו הופיעו אז כל הגורמים הציוניים ברשימה אחת — פועלי-ציון יחד עם הציונים הכלליים ועם ארגונים יהודיים שלא התנגדו לציונות — מול רשימתם של היהודים הסוציאליסטים שהתנגדו לה. גם בעניין זה היה אבא פעיל וכן גם אני — וגם כאן פעלנו במשותף.

אבא היה יהודי גאה מאוד והיו לו מושגים משלו על מה שנאה לילדיו לעשות ומה שלא נאה להם. למשל: מקובל היה באמריקה לנאום ברחוב — כך היו חוסכים את דמי-השכירות של האולם. היו מעמידים בפינת-הרחוב שולחן או עגלה ושם היה עומד הנואם ופותח בנאומו. תחילה היו עומדים סביבו רק אנשים ספורים, אך בהמשך הזמן היה מתאסף קהל — ממש כמו ב"הייד פארק" שבלונדון. והנה ערב אחד, כשעמדתי לצאת מן הבית, שואל אותי אבא: "לאן?" ואני משיבה: "אני צריכה לדבר הערב

ברחוב זה-זזה". ואבא נזעק: "מה? בת מאבור-
ביץ תעמוד ברחוב? את לא תלכי!" "אבא, אני
מוכרחה ללכת, החברים מחכים לי", אני מנסה
להסביר. והוא בשלו: "את לא תלכי". אמא
המסכנה ניצבה בין אבא וביני וניסתה לפשר בין
שני העקשנים. לבסוף הלכתי, כשאבא מבטיח
שיוריד אותי מעל הבימה במשיכה בצמה שלי
אם רק אעז להופיע. האמנתי שאבא אמנם יעמוד
בדיבורו, כי בדרך-כלל היה מקיים כל הבטחה,
לטובה ולרעה. הגעתי לאותה פינת-רחוב ולחב-
רים שחיכו לי אמרתי: "תדעו שהערב יהיה כאן
סקאנדאל". וסיפרתי מה הבטיח אבא. את
האסיפה פתח חבר אחר ואני הייתי הנואמת
השניה או השלישית. קמתי ודיברתי, וכל הזמן
פחדתי פחד נורא. אבל לא קרה כלום. כרגיל
באותם ימים שוטטנו גם הפעם לאחר האסיפה
ברחובות וכשהגעתי הביתה כבר היתה השעה
מאוחרת. אמא לא שכבה לישון. היא חיכתה לי.

"איפה אבא ז" שאלתי. והיא השיבה "אבא ישן".
"מה קרה ז" שאלתי, ואמא אמרה: "הוא חזר
הביתה ואמר: 'איך וייס ניט פון וואנענט נעמט
זעך דאס צו איר' (אינני יודע מנין בא לה כל
זה)". מסתבר שכל-כך שכנעתי את אבא בנאום
שלי, עד שהוא שכח למשוך בצמתי. לדעתי היה
זה הנאום המוצלח ביותר שנאמתי בחיי.

מאז אותו מקרה שוב לא הפריע לי אבא בעבוד-
תי. אדרבה, עשינו עבודה רבה במשותף, אחר-
כך הצטרפתי למפלגה ואחרי מלחמת-העולם
הראשונה, משגברה האנטישמיות במזרח-אירופה
השתתפתי בארגון הפגנות. אז כבר עזבה אחותי
את מילווקי ועברה לדנבר ואני הייתי הבת
הגדולה. אבא נשאר פועל זהבית שלנו הוסיף
להיות מרכז לפעילות ציבורית, אף כי הנוף
השתנה קצת — קודם היו מתאספים אצלנו
המהפכנים הרוסים, ואילו עתה נעשה הבית-
מרכז לחברי פועלי-ציון, חברי המפלגה הטריטו-

ריאלית ; וזה עוד לפני שאני עצמי הצטרפתי למפלגה זו, לאחר תקופת התלבטות ארוכה למדי.

גם אני הגעתי לידי התנגשות עם הורי, אולם לא על רקע פעילותי הציבורית. כאשר גמרתי את בית־הספר העממי, רציתי להמשיך את לימודי בבית־הספר התיכון, כי מן היום הראשון — נדמה לי מאז שנכנסתי לכיתה ב' — החלטתי להיות מורה. אולם במדינת ויסקונסין היה אז חוק שאסר על נשים נשואות לעסוק בהוראה, ורצוני זה הדאיג מאוד את אמא, שמא לא אתחַתן. הייתי אז רק בת שמונה או תשע. והנה, עתה החליטה אמא שלא אלך לבית־הספר התיכון, מחשש שאצליח ואהיה למורה, אלא אלך לבית־ספר מסחרי ללמוד עבודת מזכירות, כדי שאהיה כתבנית וקצרנית. גם אבא תמך באמא. אבל בעיני היה עתיד כזה גרוע ממוות. הגענו לידי התנגשות חריפה וראיתי שאין לי ברירה אלא

לעזוב את הבית. מבחינה כלכלית השתדלתי להיות עצמאית ככל-האפשר גם קודם-לכן : בכל יום של חופשה ובפגרת הקיץ הייתי הולכת לעבוד, כדי שלא אצטרך לבקש דמי-כיס מן ההוריס. גם שכר-הלימוד לא היה בגדר בעיה. אחותי הגדולה כבר היתה אז נשואה וגרה בדנבר ואני החלפתי אתה מכתבים, אף-על-פי שעזבה את הבית "ברוגז" ועם ההוריס לא היתה מתכתבת. עתה, כשהחלטתי להמשיך את הלימודים בבית-הספר התיכון, בניגוד לדעת אמא ואבא תיכננו שתינו שאעזוב את הבית ואבוא אליה לדנבר. מובן שלא סיפרתי דבר להוריס, ועשיתי הכנות לצאת מן הבית בהיחבא. אחותי שלחה לי כרטיס רכבת ואת תכנית הנסיעה, ואני נדברתי עם אחת החברות שבערב אוציא לה את חבילת הבגדים שלי דרך החלון (גרנו אז בקומה השניה, מעל לחנות), כדי שבלילה נביא אותה אל תחנת-הרכבת, ובבוקר, במקום ללכת לבית-הספר, אלך

לתחנה ואצא לדרך. אף ישבתי באותו ערב במט"ח, ובנוכחות אבא ואמא כתבתי להם שאני נוסעת אל שיינה ושלא ידאגו לי. בבוקר נעשה הכול לפי התכנית, אבל חוסר-הנסיון שלי היה אז כה גדול שעוד ישבתי בתחנת-הרכבת בשעה שמכתבי כבר היה בידי ההורים. אך למזלי הם לא באו לחפש אותי שם, אלא רק לאחר שבאו מבית-הספר לשאול אותם מדוע נעדרתי מן הלימודים — ואז כבר היה מאוחר מדי.

בריחתי מן הבית הנחיתה מכה קשה על הורי, וגם על אחותנו הקטנה, שנשארה לבדה, אף-על-פי שכתוצאה מכך היו חייה קלים הרבה יותר — אבא נהג בה ביד רכה יותר וגם אמא לא התייחסה אליה כמו שהתייחסה אלינו.

הייתי מחוץ לבית שנה או שנה וחצי ובמשך כל התקופה הזאת לא כתב לי אבא אף מלה אחת. הדבר גם לא הפתיע אותי, כי ידעתי כמה גאה הוא אבא וכמה העליב אותנו המעשה שעשיתי.

עם אמא הייתי מתכתבת בקביעות. יום אחד כתב לי אבא שאם אני חסה על חיי אמא, עלי לשוב מייד הביתה. הבינותי שאם אבא כותב כך, הרי המצב באמת חמור — וחזרתי. ומאז כבר שוב לא היה לי צורך להילחם בהורים בכל נושא שהוא. המשכתי את לימודי בבית-הספר התיכון, ואחר-כך הלכתי לבית-מדרש למורים שליד האוניברסיטה של מדיסון.

אבא גם לא התנגד להצטרפותי למפלגת פועלי-ציון. למפלגה הצטרפתי רק לאחר שהחלטתי לעלות לארץ-ישראל. המושגים שלי על הציונות היו באותם ימים פרימיטיביים מאוד — לא יכולתי להבין אז כיצד אפשר להיות ציוני ולא לעלות לארץ. מובן שהחלטתי זו גרמה צער להורי, ומה גם שבאותו זמן החליטה אף אחותי הגדולה לעלות ארצה עם שני ילדיה, ואחותי הקטנה, שעדיין למדה אז באוניברסיטת מדיסון, התכוננה גם היא להצטרף אלינו בגמר לימודיה ;

אבל התנגדות לא היתה.
מילווקי היתה עיר ציונית וגם למפלגה היה שם
סניף פעיל. ב-1917 באו לאמריקה בן-צבי וזרובבל
זכרונם לברכה ובן-גוריון ייבדל לחיים ארוכים,
לאחר שגורשו מן הארץ — וכולם ביקרו במיל-
ווקי. ביתנו היה, כאמור, בית יהודי מסורתני,
שפתנו היתה אידיש, אף-על-פי שאנחנו כבר
קיבלנו חינוך עברי — אותי ואת אחותי הקטנה
שלח אבא גם לתלמוד-תורה, כי בית-ספר עברי
ממש לא היה שם. אינני יכולה להתיימר שיצאנו
עם מטען עברי גדול מתלמוד-תורה זה, אבל
משהו דבק בנו. יום-יום היינו מקבלים עתון
באידיש וקראנו ספרים אידיים.

אף פעם לא היינו משפחה שהסתגרה בענייניה
הפרטיים, גם אבא וגם אמא היו פעילים בעסקי
ציבור וביתנו היה תמיד מלא חיים. המרצים
השונים שהיו נקלעים באותם ימים לעירנו, לא
היו הולכים לבית-מלון אלא התאכסנו אצלנו.

אבא היה פעיל בסניף של "בני-ברית", בארגון לעזרת יהודי אירופה ואחר-כך ב"קונגרס היהודי העולמי", ואמא עסקה גם היא בענייני "בני-ברית", שהיתה בו סקציה של נשים, והשתתפה בכל מיני מפעלים לעזרת המשפחות העניות, בארגון באזארים או נשפים לטובת איזה עניין, ומאחר שהבית היה תמיד הומה מאנשים היו ידיה מלאות. היא היתה מפורסמת בדגים שבישלה ובמאכלים אחרים שהצטיינה בהם — ועד היום זוכרים גם אנו גם הילדים והנכדים שלנו את "הדגים של סבתא" — אפילו אלה שאף-פעם לא טעמו אותם...

אבא ואמא היו מקובלים מאוד על חוגים שונים בעירנו. למשל: במילווקי ישב באותו זמן הרב שינפלד ז"ל — יהודי נפלא, שהיה גדול לא רק בתורת ישראל, אלא היה גם אדם חכם ומלומד. אף שמענו שחיבר חיבורים פילוסופיים. כשהיו מזדמנים אלינו סירקין או ז'יטלובסקי, היו

באים אליו. הוא היה אדם חביב, ועם זאת מחמיר מאוד בענייני דת ומוסר. הוא לא אכל ולא שתה בשום מקום ואף נהג שלא לדרוש דרשות בחתונות ובשאר שמחות־מצווה. והנה זוכרת אני שלשמחתה הגדולה של אמא — וזאת היתה מזכירה עד סוף ימיה — בא הרב שינפלד לחתונה שלי, ולא זו בלבד שהסכים לשתות ולטעום משהו, אלא אף התנדב לשאת נאום. אחותי ואני עלינו ארצה בשנת 1921 וכעבור חמש שנים עלו גם ההורים. יצאנו מאמריקה במחצית השניה של מאי, אחרי המאורעות שפרצו כאן בארץ ב־1 במאי. כולם חשבו שיצאנו מדעתנו — מי נוסע לשם בזמן כזה? אבא, עם כל טוב־לבו, לא היה בכיין. הוא היה בעל אופי חזק, אבל בשעה שליווה את בעלי ואותי לרכבת, עמד ובכה. הוא לא אמר כלום אלא עמד ובכה. ב־19 במאי הפלגנו מניו־יורק. היתה לנו נסיעה "מעניינת" — כי האניה שהפלגנו בה היתה

רעועה ונשקפה לה סכנת טביעה. שבוע ימים נסענו בה מניר-יורק עד בוסטון, ושם עוד ניתנה לנו ההזדמנות האחרונה לרדת ממנה, ומשפחות רבות אמנם ירדו בבוסטון. גיסי לא נסע אתנו. אז עדיין לא נמצאה האפשרות להעלות את כל המשפחה לארץ, ולכן הוחלט שהוא יישאר ויעזור קצת בפרנסת המשפחה ואחותי עם שני ילדיה יסעו אתנו. כשהגענו לבוסטון כבר ידענו לאיזו אניה נקלענו, אבל אחותי, בעקשנות שירשה מאבא, לא היתה מוכנה לרדת ממנה, וכולנו המשכנו בנסיעה, שהיתה נסיעה איומה ורצופה סכנות.

כך נסתיימה התקופה השניה בחיינו, התקופה האמריקנית. עזבתי את אמריקה מתוך הכרה מלאה בסגולותיה. אהבתי את אמריקה, את החופש שבה, את האפשרויות הניתנות שם לאדם, את יופיה ואת נופה. אולי כבר לא יפה להגיד זאת — הלוא אנחנו כבר 46 שנים בארץ...

גם החיים בקרב חברים וחברות לא־יהודים לא הכבידו. לא הרגשתי שום אנטישמיות בכל בתי־הספר שלמדתי בהם. אינני זוכרת מקרה שאחד התלמידים או המורים יאמרו דבר־מה שיוכל להתפרש כגילוי של אנטישמיות. אך ייתכן שבגלל ההווי בבית ומפני שהייתי מעורבת בחיי התנועה מגיל צעיר מאוד, לא היתה השפעת החיים בבית־הספר חזקה במידה כה רבה. לבית־הספר באתי בעיקר כדי לרכוש השכלה. אבל למרות כל זאת ובלי לזלזל בכל מה שנתנה לנו אמריקה, לא ידעתי אף רגע אחד של געגועים אליה לאחר שעזבתי אותה. כל־כך טבעי, כל־כך מובן־מאליו נראה לנו בואנו לארץ, ממש למן הרגע הראשון.

ב־14 ביולי הגענו לתחנת־הרכבת המפוארת של תל־אביב. לעולם לא אשכח את הרגע הזה: חול, חום משגע, וזה הכול. חבר אחד, שנסע אתנו, פנה אלי ואמר: "נו, גולדה, את רצית לבוא לארץ־

ישראל, והנה כבר באנו. עכשיו אפשר לנסוע בחזרה. די." אבל גם הוא נשאר פה עד יום מותו.

עוד לפני שעזבנו את אמריקה החלטנו שנצטרף לקבוצה. מה זה קיבוץ — עוד לא ידענו אז. במרחביה היה לי חבר בשם דובינסקי, שבא הנה עם הגדוד העברי (אחר־כך היה בעלה של חנה צ'יז'יק). הבחורים בני עירונו שהתנדבו לגדוד העברי בימי המלחמה יצאו לדרך מביתנו. לא היתה להם לא משפחה ולא הורים, והורינו ליוו אותם לרכבת ואמא תפרה להם את הדרוש לנסיעה וציידה אותם ב"דברים טובים". באותם ימים לא היו מקבלים חברים חדשים לקבוצה באמצע השנה, כי רק בראש־השנה ידעו מי עומד לעזוב אותה וכמה מקומות יתפנו לחברים חד־שים. אנחנו פנינו למרחביה, מפני שדובינסקי היה שם, ובשלוש אסיפות נערכו הצבעות על קבלתנו — ולא מפני שהיה להם משהו נגד

מאירסון, אלא מפני שאני הייתי בחורה אמריקנית, ואיזו בחורה אמריקנית מסוגלת לעבוד ולחיות חיי קבוצה? רק באסיפה השלישית החליטו סוף-סוף לקבל אותנו. נדמה לי שהדבר שהכריע את הכף לטובתנו, היה הפאטיפון שהבאנו אתנו, ועמו הרבה תקליטים מצוינים. זה היה הפאטיפון המודרני הראשון בארץ, בלי הארובה הגדולה — והוא עדיין נמצא במר-חביה עד היום הזה.

עד שנתקבלנו לקבוצה ישבנו בתל-אביב. שכר-הדירה שם היה אז 5 לא"י לחודש וחייבים היו לשלם דמי-שכירות לשנה מראש. אנחנו אמנם באנו מאמריקה, אבל מיליונים לא הבאנו אתנו. לבסוף מצאנו דירה ברחוב לילינבלום בשכונת נוה-צדק ושם השתכנו. בדירתנו היו שני חדרים, המטבח והשירותים היו בחוץ, והיתה גם חצר משותפת לכל הדירות, שהתגוררו בהן עשרות אנשים. בזכות הפאטיפון שלנו היה ביתנו מתמ-

לא ערב־ערב באנשים שבאו אלינו לשמוע תקלי־
טים — נדמה לי שכל היהודים שישבו אז בתל־
אביב היו מתכנסים אצלנו. שנים רבות אחרי־כן
עוד הייתי פוגשת אנשים שלא היכרתי אותם,
שאמרו לי: "אבל אנחנו הלא היינו שומעים
אצלכם תקליטים".

ואף־על־פי שמצפוני ייסר אותי על הצער שגרמתי
לאבא ואמא כשעזבנו אותם ועלינו לארץ, הרי
נאלצתי לצער אותם שוב, כשהלכנו לקבוצה
והשארנו את אחותי עם שני ילדיה (אחד מהם
בן שנתיים) בעיר. היא החלה אז לעבוד בבית־
החולים "הדסה" במחלקת הטיפוס ובמחלקת
הקדחת, וילדה חלה במחלת־עיניים — בגלל
החול. אבל לא יכולתי לוותר — ארץ־ישראל
והקבוצה היו אז בשבילי מושג אחד, והצטרפנו
למרחביה.

אנחנו, במרחביה, כלל לא סבלנו. הלכנו לקבר־
צה, וכפי שחיו אז בקבוצה, כך חיינו גם אנחנו,

אבל על אחותי ועל ילדיה עברה תקופה קשה מאוד. הבן הקטן חלה, כאמור, במחלת עיניים והילדה סבלה בלי הרף מפורונקולים. גיסי היה עדיין באמריקה, שם חיו חיים טובים למדי, והעובדה שאפילו לא עלתה בלבה פעם אחת המחשבה לחזור והיא נשארה בארץ להילחם את מלחמת־הקיום שלה — מעידה על גבורתה הרבה.

כעבור חמש שנים, בשנת 1926, עלו לארץ גם הורי. במכתבינו סיפרנו להם על חיינו, אבל לא נכנסנו לפרטי הקשיים, כדי לא לגרום להם צער. אני עדיין זוכרת שכתבתי להם על הקבוצה ועל החיים בה, ובין השאר סיפרתי שאני מכבסת את הכביסה של כל החברים — היינו אז בסך־הכל קיבוץ של 30 או 32 חברים — ושאני אופה לחם, ואמא נזדעזעה כשקראה זאת, ממש קיבלה "שוק". (כאן אזכיר מקרה אחר הקשור באפיית לחם. כאשר באתי למוסקבה, כציר ישראל לאחר

LOUISE G. BORN

Classical Course, Girls' Club, Lincoln Pageant

*"Acquiesce with a smile at night,
to address the Palladium."*

Louise G. Born

HARRY MARTENS

Science Course; President M. N. D.;
Football, '12, '13, '14; Senior Play
Track, '12, '13; Basket Ball, '12, '13,
'14; Capt. Indoor Baseball, '13

"Has a smile for everyone."

Harry Martens

GOLDIE MARGOWEITZ

Elective Course, 3 yrs.; Lincoln Society;
Science Club, Pageant

"Thou shalt be."

*"From her shall read the perfect things
of human."*

Goldie Margowitz

WILLIAM E. KICKHAFFER

Science Course, Lincoln, Gridiron;
Senior Vandalville, '14; Pageant

*"Frequently seen in public places,
Social dances, sports and runs."*

William E. Kickhafter

PEARL GILBERT

Commercial Course, 3 1/2 yrs.; Palladium
Girls' Club

*"The television set is always found
close to the speaking bureau."*

Pearl Gilbert

קום המדינה, נסעה אתי בתי, שהיא חברת קיבוץ. ופעם, באחת המסיבות, התעניינו הנשים הרוסיות במה שהיא עושה בקיבוץ, וכשאמרתי להם שהיא עובדת, שהיא אופה לחם, הן נדהמו — הן חשבו שבתור בת של ציר היא בוודאי יושבת-ראש הקולחוז...

קורנגולד, גיסי, ידע כמובן את כל הקשיים, אבל הוא גם ידע שאחותי לא תזוז מפה — ואז בא גם הוא.

כשבאו הורי כבר לא היינו במרחביה, אותה הייתי מוכרחה, לצערי, לעזוב מסיבות משפחתיות, גרנו אז בתל-אביב או בירושלים ואחותי ומשפחתה ישבו בתל-אביב. הורי הכינו את בואם לארץ. עוד בהיותם במילווקי רכשו להם חלקות אדמה. מטעם "קהיליית ציון" מכרו אז באמריקה מגרשים בארץ-ישראל ואבא קנה שניים-עשר דונאם בהרצליה, שהיתה אז רק חולות, ומגרש שני בעפולה: "בדיוק מול בית-האופרה

של עפולה". אנחנו, שהיכרנו את הכרך עפולה, שיכנענו במאמץ משותף את אבא שיותר על האופרה ויבנה לו בית בהרצליה. אחד משלושה או ארבעה הבתים הראשונים באזור ג' של המושד־בה הרצליה היה ביתו של אבא, שאת רובו בנה במו ידיו. הואיל והיה לו שם שטח של עשרה דונאם, הוא נטע לו גם פרדס. מייד נעשו אבא ואמא פעילים בקרב ראשוני המתישבים במקום. אבא נעשה גם החזן בבית־הכנסת, וביתם נעשה גם כאן למרכז שוקק חיים.

באותם ימים עמדה הרצליה בין שני כפרים ערביים והמצב הבטחוני לא היה מזהיר. מאחר שביתו של אבא עמד על גבעה, התקינו אצלו את ה"סליק" של ה"הגנה", וכמעט עד יומו האחרון לא ויתר אבא על תורו לצאת לשמירה בלילות. בזמן המאורעות של 1929 פינו את הנשים ואת הילדים מחלק זה של הרצליה, אבל אמא סירבה לעזוב ונשארה שם עם אבא. על הגבעה הסמוכה

ישב אז קיבוץ שפיים, שעבר אחר־כך למקום אחר, וחברי הקיבוץ התידדו עם אבא ואמא. בחגים — בפסח ובראש השנה — היינו מתאספים כולנו, משפחת אחותי ומשפחתי, אצל ההורים בהרצליה, ועד היום שומרים בלבם ילדיה של אחותי ובני ובתי את החוויות הנעימות שידעו בביקורים אלה בבית סבם: זכר החגים וניגוניהם המיוחדים, זכר הדגים של סבתא וזכר ה"שטרודל" שהיתה אופה.

באותה תקופה כבר עבדתי בהסתדרות. אבא נעשה חבר בה מייד עם עלותו ארצה, ולפני שהם עברו להרצליה היה זמן־מה חבר בקוארפרטיב של נגרים. את פעילותי הציבורית קיבל כמעט כדבר המובן מאליו, ואפילו קצת נהנה מזה. אני זוכרת שבתקופה מאוחרת יותר, בזמן משפט הנשק של רייכלין וסירקין, לאחר שהופעתי כעדה בבית־המשפט, באתי להרצליה. אבא לא אמר לי כלום, אבל אמא סיפרה שכבר בבוקר

השכם, מייד לאחר שהגיע ה"דבר", עבר בין השכנים לראות איזה רושם עשתה עליהם גולדה שלו.

בכל שנות ישיבתי בארץ קיים אבא את כל המצוות כטובים שבבני הישוב. הוא לא חדל מלעסוק בעסקי ציבור וביתו היה פתוח לפני כל נצרך — לא היה איש שנכנס לביתם לבקש איזו ערבות או הלוואה שיצא משם בידיים ריקות. הוא גם נתידד מאוד עם שפרינצק המנוח, אותו היה בא לבקר בענייני הרצליה, והוא רחש לו כבוד והערכה. הוא היה ער לכל הנעשה בארץ ובכל בוקר היה קורא את העתון מתחילתו ועד סופו — וזאת, אגב, בלי משקפיים. אני אף זוכרת את אספת המחאה, שנערכה, נדמה לי, במגדיאל, נגד השלטון הבריטי, שאבא השתתף בה וצעד יחד עם שאר המפגינים דרך ארוכה מאוד. אבא נפטר בן 79 ועד לחצי השנה האחרונה לחייו, שבה היה חולה, הוא היה חסון, זקוף

ויפה.

אמא לא ראתה תמיד את דרך־החיים שבחרתי לי בעין יפה, בייחוד כשראתה כמה קשה אני עובדת, כשאני מזניחה, לדעתה, את הבית ואת הילדים. מדי פעם אף היתה שואלת אותי: "גולדה'לה, וואס וועט זיין די תכלית פון דיר ז?" (איזו תכלית תהיה לך ז?) — וכלל אינני בטוחה אם ה"תכלית" שלי היתה מוצאת חן בעיניה. את המקומות שבהם עברו עלי שנות ילדותי ברוסיה, את קייב ואת פינסק, לא ראיתי שנית, לצערי. אמנם פעמיים יכולתי, כביכול, לבקר בפינסק, אך הדבר לא ניתן לי. ההזדמנות הראשונה היתה בראשית 1939, בעת סיורי הראשון בפולין מטעם המפלגה. התחלתי את המסע והגעתי רק עד לודז' ושם חליתי. שבועיים שכבתי חולה ובינתיים פג תוקף האשרה שלי והפולנים לא רצו לחדשה. לכן לא הגעתי לפינסק. כשבאתי למוסקבה, אחרי קום המדינה, ידעתי

כי המסעות על-פני רוסיה אינם עניין של מה-
בכך, ובכל-זאת קיוויתי שאם אשאר שם זמן
ממושך יותר, אגיע גם לפינסק. אבל שירותי
ברוסיה נפסק בצורה פתאומית — באתי למוס-
קבה בסוף אוגוסט, ובינואר, לאחר הבחירות,
דרש בן-גוריון שאעזוב את מוסקבה ואשוב ארצה
כדי להצטרף לממשלה.

אולם גם אם הייתי מבקרת בפינסק בזמן שירותי
ברוסיה, כבר לא הייתי מוצאת שם אף אחד
מבני משפחתי — אולי רק קרוב אחד — נכדו
של אחי סבתי. כל השאר הושמדו בשואה. אף-
על-פי-כן רציתי לבקר שם והצטערתי על שהדבר
לא ניתן לי.